

Monikulttuurisuus- ohjelma 2009 - 2012

Espoon kaupungin monikulttuurisuusohjelma 2009 — 2012

SISÄLTÖ

JOHDANTO ESPOON MONIKULTTUURISUUSOHJELMAAN - KAUPUNGIN VISIO JA STRATEGIA.....	1
KAUPUNGIN HENKILÖSTÖ.....	4
PALVELUJEN JÄRJESTÄMINEN	6
ASIAKAS JA KAUPUNKILAINEN.....	8
ELINVOIMAINEN JA KILPAILUKYKYINEN KESTÄVÄN KEHITYKSEN KAUPUNKI	12
TAVOITTEET JA SEURANTAMITTARIT	14
KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELYT	16

Johdanto Espoon monikulttuurisuusohjelmaan - kaupungin visio ja strategia

Espoo-vision mukaan Espoo on moniarvoinen ja monikulttuurinen kaupunki, joka on hyvä paikka asua, oppia, tehdä työtä ja yrittää. Tämän ohjelman tarkoituksena on Espoo-vision mukaisesti varmistaa, että maahanmuuttajataustaiset espoolaiset ovat muiden kaupunkilaisten kanssa yhdenvertaisessa asemassa.

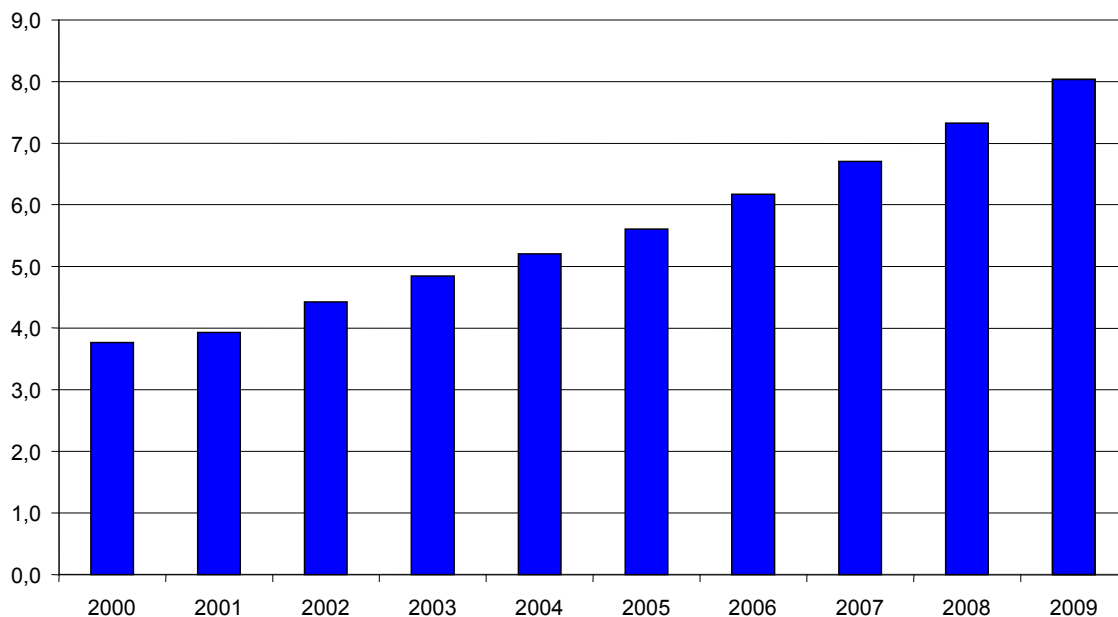
Espoon valtuusto hyväksyi Espoon kaupungin monikulttuurisuusohjelman 2009-2012 kokouksessaan 7.9.2009. Kaupungin johtoryhmä päätti uuden monikulttuurisuusohjelman valmistelusta joulukuussa 2008. Valmistelun tavoitteeksi asetettiin valtuustokauden keskeisten kaupungin kansainvälistymiseen liittyvien ulottuvuuksien sekä maahanmuuttoon liittyvien konkreettisten haasteiden ja mahdollisuuksien esiin nostaminen. Maahanmuuton kasvaessa ja monipuolistuessa erityisesti työvoiman maahanmuuton lisääntyminen muuttaa kaupungin toimintaympäristöä. Monikulttuurisuusohjelma korvaa viimeksi vuonna 2002 päivitetyn ja alun perin vuonna 2000 laaditun kotouttamisohjelman. Maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annetun lain mukaan kunta vastaa kotouttamisohjelman laatimisesta maahanmuuttajien kotoutumisen edistämiseksi ja tukemiseksi. Uudessa monikulttuurisuusohjelmassa keskitytään lain mukaisesti erityisesti maahanmuuttajiin liittyviin kysymyksiin. On kuitenkin tärkeää huolehtia myös siitä, että muiden Suomen etnisten vähemmistöjen - kuten saamelaiden, romanien, juutalaisten ja tataarien - osalta yhdenvertaisuus toteutuu.

Maahanmuuttajataustaisten espoolaisten määrä on kasvanut voimakkaasti ja ylittää todennäköisesti 20 000 asukkaan rajan vuonna 2009. Tarkasteltaessa maahanmuuttajataustaista väestöä tilastollisesti heidät erotetaan muusta väestöstä kaikkein yleisimmin äidinkielen perusteella. Äidinkielenään muuta kuin suomea tai ruotsia puhuviin viitataan tässä monikulttuurisuusohjelmassa muunkielisinä. Ellei käsitettä "maahanmuuttajataustainen" ole erikseen muuten määritelty, viitataan siltäkin tekstissä muunkieliseen väestöön. Muunkielisen väestön osuus espoolaisista on kuluva vuosikymmenen aikana kaksinkertaistunut alle neljästä yli kahdeksaan prosenttiin.

Monikulttuurisuusohjelmassa on nostettu esiin erilaisia keinoja, joiden avulla maahanmuuttajataustainen väestö voi hyödyntää mukanaan tuomiaan resursseja entistä paremmin sekä omaksi että kaikkien espoolaisten parhaaksi. Maahanmuutosta käyty keskustelu kytkeytyy Suomen väestön vanhenemiseen. Samalla kun suuret ikäluokat alkavat siirtyä eläkkeelle, on työn vuoksi muuttaminen nousemassa perhesiteiden ohi yleisimmäksi Suomeen muuttamisen syyksi. Espoon muunkielisistä asukkaista työikäisiä oli vuoden 2009 alussa 74,6 %, kun koko Espoon väestön vastaava osuus oli 62,3 %.

Käynnissä olevan valtuustokauden aikana kansainvälinen taloustaantuma asettaa vakavia haasteita kaupungin talouden tasapainoisesta kehityksestä huolehtimiselle. Maahanmuuttajien kotouttamisessa onnistuminen vaikut-

MUUNKIELISEN VÄESTÖN %-OSUUS KOKO VÄESTÖSTÄ VUOSINA 2000-2009

taa jatkossa yhä voimakkaammin kaupungin elinvoimaisuuteen, verotulojen määrään ja kustannuskehitykseen. Maahanmuuttajien työllistymisen esteet johtavat monen kohdalla heidän voimavarojensa käyttämättä jättämiseen. Maahanmuuttajataustaisen väestön hyvinvoinnista ja yhdenvertaisesta asemasta huolehtimalla taas voidaan suhteellisen vaatimattomin kustannuksin ehkäistä yksilöiden kannalta tuhoisaa ja yhteiskunnalle kallista syrjäytymistä.

Maahanmuuttajat ovat hyvin heterogeeninen ryhmä ja erilaisten maahanmuuttajaryhmien kotoutumiseen liittyvät valmiudet ja palvelutarpeet poikkeavat toisistaan hyvin voimakkaasti. Esimerkiksi kansainvälisen suuryrityksen palvelukseen tuleva ja työkielenään englantia puhuva korkeasti koulutettu asiantuntija ei välttämättä tarvitse kovin paljon kotouttamiseen liittyviä palveluja. Kansainvälisten asiantuntijoiden kohdalla työnantajat tarjoavat usein ainakin osan Suomeen asettautumista edistävästä palveluista. Humanitaarisista syistä Suomeen saapuneet maahanmuuttajat tarvitsevat keskimäärin muita maahanmuuttajia enemmän kotoutumista tukevia palveluita.

Eri syistä Suomeen saapuneiden maahanmuuttajaryhmien koosta on vaikea löytää tarkkaa kuntakohtaista tilastotietoa, mutta vaikuttaisi siltä, espoolaisista maahanmuuttajista on pakolaistausta maan keskiarvoa pienemmällä osalla. Vuoden 2006 loppuun mennessä Suomi oli ottanut vastaan 27 757 pakolaista. Samaan aikaan Suomessa asui 172 928 muunkielistä henkilöä. Espoossa asuu noin 20 000 muunkielistä kaupunkilaista. Espoon pakolaisten vastaanottopalvelulla on ollut vuosina 1973-2008 yhteensä 2579 asiakasta. Luvut ovat Espoon pakolaistaustaisen väestön

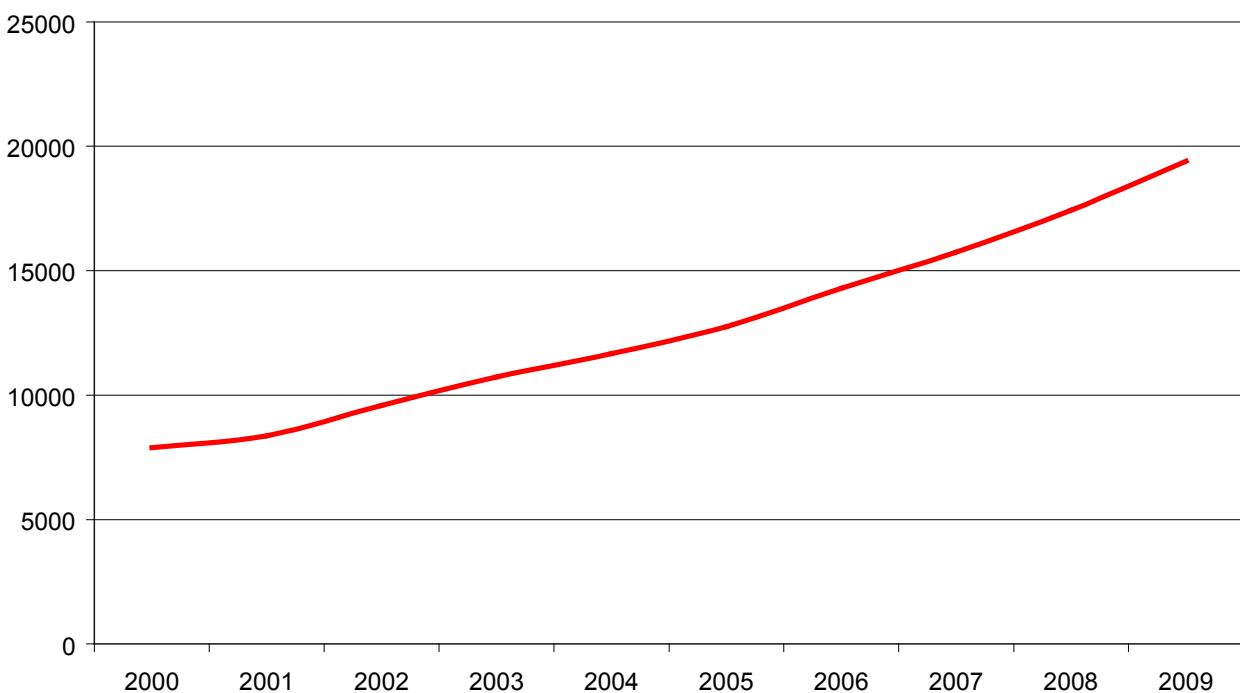
suhteen vain suuntaa antavia, koska niistä ei käy ilmi pakolaisten Suomen sisäinen muuttoliike eikä maastamuutto.

Valtio vastaa monista maahanmuuttoon ja kotouttamiseen liittyvien tehtävien hoitamisesta, kuten oleskelulupien myöntämisestä, maahanmuuttajien työllisyyden edistämisestä ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta. Valtion kanssa kotouttamiseen liittyvistä kysymyksistä keskusteltaessa Espoo haluaa tehdä tiivistä yhteistyötä muiden pääkaupunkiseudun kaupunkien kanssa. Seudun kaupungit ovat neuvotelleet kevästä 2008 alkaen valtion kanssa maahanmuuttoon liittyvästä, hallitusohjelman mukaisesta metropolipolitiikan aiesopimuksesta.

Vuonna 2008 Espooseen muutti ulkomailta ennätyselliset 2600 henkilöä. Espoon muuttovoitto on vuoden 2005 jälkeen ollut puhtaasti maahanmuuton varassa. Vuoden 2009 alussa suurimmat muunkielisten ryhmät olivat venäjänkieliset (3 029 henkilöä), vironkieliset (2 403 henkilöä), somalinkieliset (1 500 henkilöä), englanninkieliset (1 487 henkilöä) ja kiinankieliset (1 255 henkilöä). Yhteensä Espoossa puhuttiin vuoden 2008 alussa 111 eri kieltä. Vuonna 2006 Paras-hankkeen yhteydessä tehdyn väestöennusteen mukaan muunkielisten osuus espoolaisista olisi 15 % vuonna 2030. Ennusteen tekemisen jälkeen maahanmuutto Suomeen on kiihtynyt ja pääkaupunkiseudulle tehdään uusi väestöennuste vuoden 2009 aikana.

Monikulttuurisuusohjelmaa on valmisteltu rinnakkain valtuustokauden Espoo-strategian kanssa kevään 2009 aikana. Viime vuosina Espoo-strategiassa on huomioitu enenevässä määrin maahanmuuttoon ja monikulttuurisuuteen liittyviä asioita. Monikulttuurisuusohjelmassa halutaan konkretisoida strategisessa suunnittelussa esiin nousseita päämääriä ja valtuustokauden tavoitteita sekä tarjota

MUUNKIELISEN VÄESTÖN MÄÄRÄN KASVU VUOSINA 2000-2009

aineksia niiden toimeenpanoon. Espoo-strategian ja monikulttuurisuusohjelman välistä yhteyttä tuo esiin myös ohjelman jakaminen Espoo-strategian näkökulmien varaan rakentuviin lukuihin. Monikulttuurisuuteen ja maahanmuuttoon liittyviä kysymyksiä tarkastellaan ohjelmassa kaupungin henkilöstön, palveluiden järjestämisen, asiakkaiden ja kaupunkilaisten sekä kestävä kehityksen kaupungin elinvoimaisuuden ja kilpailukyvyyn näkökulmista.

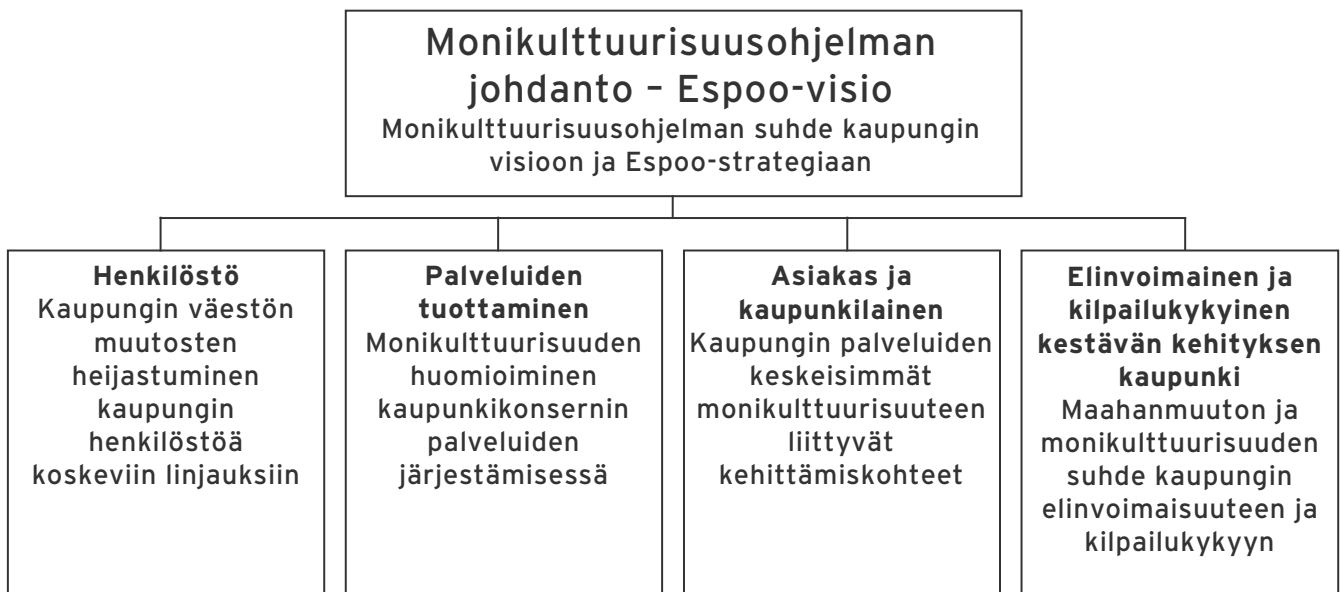
Ohjelmaa varten kerättiin materiaalia kevättalven 2009 aikana järjestetyissä työpajoissa, joihin osallistui kaupungin henkilöstöä, Espoossa toimivien järjestöjen edustajia, uskonnollisten yhteisöjen ja evankelis-luterilaisen sekä ortodoksisen kirkon edustajia, työ- ja elinkeinohallinnon sekä työmarkkinaosapuolten edustajia, valtion keskushallinnon ja muita asiantuntijoita. Työpajojen teemoja olivat asuminen, kielikoulutus, hyvinvointi, työelämä ja etniset

suhteet. Viiteen työpajaan osallistui yhteensä noin 200 henkilöä. Työpajojen lisäksi monikulttuurisuusohjelmaa koskevaan keskusteluun oli kevään ajan mahdollista osallistua Avoin Espoo -sivustolla.

Monikulttuurisuusohjelman 23 tavoitteen yhteydessä mainitaan mittarit, joiden avulla ohjelman toteutumista seurataan vuosittain. Monikulttuuriasiain neuvottelukunta seuraa asettamispäätöksensä mukaisesti ohjelman toteutumista. Valtuustokauden lopussa vuonna 2012 laaditaan toteutumisesta raportti, jonka havaintojen pohjalta voidaan valmistella seuraavalle valtuustokaudelle uusi monikulttuurisuusohjelma.

Monikulttuurisuusohjelmassa käytetyt käsitteet määritellään ohjelman lopussa. Ohjelman tavoitteet ja niiden seurantamittarit löytyvät selkeyden vuoksi myös ohjelman lopusta löytyvästä taulukosta.

MONIKULTTUURISUUSOHJELMAN RAKENNE JA NÄKÖKULMIEN SISÄLTÖ:

Kaupungin henkilöstö

Espoon arvoihin kuuluvat asukas- ja asiakaslähtöisyys sekä suvaitsevaisuus ja tasa-arvo. Maahanmuuttajataustaisten kaupunkilaisten väestöosuuden kasvaessa kaupungin palveluiden asiakaslähtöisyydestä voidaan huolehtia varmistamalla, että kaupungin henkilöstön rakenne vastaa väestörakennetta. Esimerkiksi kirjaston maahanmuuttajataustaiset työntekijät ovat korvaamaton voimavara, jonka avulla pystytään palvelemaan asiakkaita, järjestämään satutunteja tai valitsemaan kirjoja harvinaisilla kielillä. Kaupungin organisaation erilaiset yksiköt voivat saada taustaltaan erilaisten työntekijöiden kautta työn tekemiseen ja asiakkaiden palvelemiseen uusia ajatuksia ja uudenlaisia näkökulmia. Suvaitsevaisuus tarkoittaa myös erilaisten kulttuurien ymmärtämistä ja rinnakkaiseloja. Monikulttuurisuuden edistäminen kaupungin organisaatiossa vaatii pitkäjänteistä panostamista muutoksen kohtaamisen edellyttämään osaamiseen. Lähivuosina työvoiman kysyntään vaikuttaa suhdanteiden lisäksi voimakkaasti työikäisen väestön vähentyminen. Kaikkien työpanosta tarvitaan.

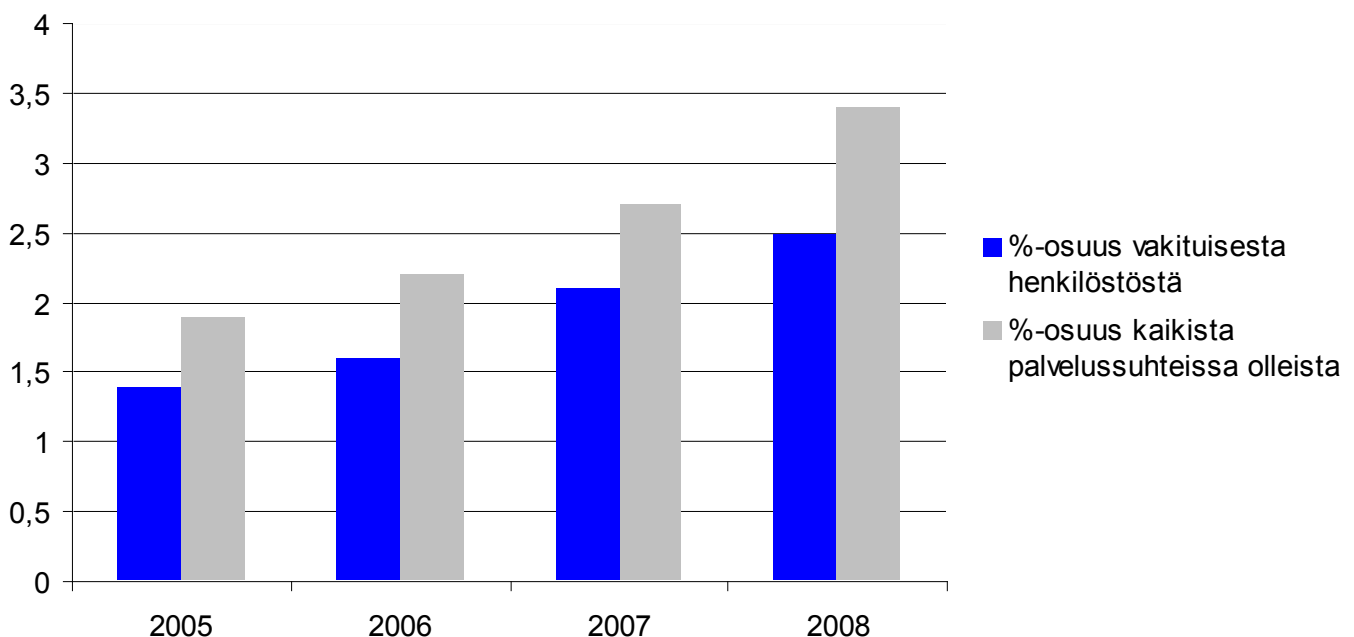
Monikulttuurisuuden edistämisen ja maahanmuuttajataustaisten työntekijöiden rekrytoimisen kannalta esimiesten ja työyhteisöjen suhtautuminen taustaltaan erilaisiin

kollegoihin on keskeistä. Työntekijöiden työhyvinvoinnista huolehtiminen on kaupungin strateginen tavoite. Hyvin toimiva työyhteisö ja osaava johtaminen ovat yhteydessä työntekijöiden hyvinvointiin ja asiakaspalvelun laatuun. Kaikkien kaupungin työntekijöiden täytyy voida kokea olevansa aidosti osa työyhteisöään. Kaupunki toimii työnantajana yhdenvertaisesti, eikä hyväksy minkäänlaista etnisen taustan perusteella tapahtuvaa syrjintää.

Espoo on vuosina 2008-2010 mukana pääkaupunkiseudun kaupunkien yhteisessä Mukaan! -hankkeessa, jossa kehitetään kaupunkien esimiesten ja työyhteisöjen monikulttuurisuuteen liittyvää osaamista. Hankkeen järjestämän koulutuksen piiriin kuuluu yli 40 Espoon kaupungin työyhteisöä ja noin 1200 kaupungin työntekijää. Mukaan! -hankkeen aikana tuotettuja malleja hyödynnetään hankkeen päättymisen jälkeen osana kaupungin työntekijöiden osaamisen kehittämistä.

Espoo-strategiassa tavoitteena on nostaa maahanmuuttajataustaisten henkilöiden osuus kaupungin henkilöstöstä vastaamaan maahanmuuttajien väestöosuutta Espoossa. Vuoden 2008 lopussa kaikista vuoden aikana kaupungin palvelussuhteessa olleista työntekijöistä 3,4 % oli muun-

MUUNKIELISTEN %-OSUUS KAUPUNGIN VAKITUISESTA HENKILÖSTÖSTÄ JA KAIKISTA PALVELUSSUHTEISSA OLLEISTA 2005-2008

kielisiä, kun muunkielisten osuus kaupungin väestöstä oli 8,0 %. Monikulttuurisuuden edistämiseen kaupunkiorganisaatioissa on etsitty yhteisiä keinoja muiden pääkaupunkiseudun kaupunkien kanssa työryhmässä, joka luovutti lopuraporttinsa pääkaupunkiseudun neuvottelukunnalle keväällä 2008. Maahanmuuttajataustaisten henkilöiden osuus Espoon kaupungin henkilöstöstä onkin noussut viime vuosina.

Espoon lähtökohtana on rekrytoida työvoimaa täällä jo asuvan väestön joukosta. Maahanmuuttajien rekrytoimisen suhteen painopisteenä ovat Suomessa jo asuvat maahanmuuttajat sekä kansainväliset opiskelijat. Kaupunki kuitenkin seuraa työmarkkinoiden kehitystä ja ulkomailta Suomeen suuntautuneiden rekrytoimien onnistumista huolehtiakseen valmiudestaan tarvittaessa rekrytoida henkilöstöä ulkomailta läpinäkyvällä ja eettisesti kestäväällä tavalla yhdessä yhteistyökumppaneiden kanssa.

KAUPUNGIN HENKILÖSTÖÖN LIITTYVÄT TAVOITTEET:

1. Maahanmuuttajataustaisten henkilöiden osuus henkilöstöstä lähenee maahanmuuttajaväestön osuutta espoolaisista.

Tavoitteen edistämiseksi hyödynnetään vuodesta 2002 käytössä ollutta maahanmuuttajien rekrytoimintamallia, hyödynnetään erilaisia työharjoitteluita ja oppisopimuskoulusta, tuetaan esimiehiä maahanmuuttajien palkkaamisessa rekrytoinnin ja henkilöstöasioiden tukipalveluja kehittämällä, kehitetään työpaikkailmoittelua, kehitetään maahanmuuttajataustaisten työntekijöiden mentorointia sekä valmennetaan työyhteisöjä.

Seurantamittari: Muunkielisen henkilöstön osuus kaupungin työntekijöistä suhteessa muunkielisten kaupunkilaisten väestöosuuden kehitykseen.

2. Kaupungin monikulttuuristen työyhteisöjen määrä kasvaa.

Monikulttuuristen työyhteisöjen määrän kasvattamiseksi huolehditaan Espoo-strategian henkilöstötavoitteiden toimeenpanosta kaupungin koko organisaatiossa, kehitetään esimiesten monikulttuurisuuteen liittyvää osaamista sekä rohkaistaan yksiköitä maahanmuuttajien rekrytoimiseen tiedottamalla aktiivisesti hyvistä kokemuksista.

Seurantamittari: Niiden työyhteisöjen osuus, joissa työskentelee ainakin yksi muunkielinen työntekijä.

3. Myös esimies- ja asiantuntijatehtävissä työskentelee maahanmuuttajataustaisia henkilöitä.

Tavoitteen edistämiseksi arvioidaan tehtäväkohtaisia kielitaitovaatimuksia, kehitetään korkeakoulujen kanssa tehtävää harjoitteluyhteistyötä, vahvistetaan esimiesten monikulttuurisuuteen liittyvää osaamista sekä tuetaan maahanmuuttajataustaisten työntekijöiden urakehitystä henkilöjohtamisen keinoin. Lisäksi maahanmuuttajataustaisten työntekijöiden urakehityksen esteitä selvitetään laadullisin menetelmin.

Seurantamittari: Esimies- ja asiantuntijatehtävissä työskentelevien muunkielisten määrä.

4. Kaupungin organisaatiossa ei esiinny etnistä syrjintää.

Esimiehet puuttuvat kaikkiin esiin tulleisiin syrjintätapauksiin ja syrjintää ehkäistään työsuojelun keinoin. Työyhteisöjä kehitetään niin, että kaikkia kollegoja arvostetaan ja kunnioitetaan heidän taustaan riippumatta.

Seurantamittari: Kunta 10-tutkimuksessa esiin tulleiden, etnistä syrjintää kokeneiden työntekijöiden osuus kaupungin henkilöstöstä.

Palvelujen järjestäminen

Merkittävä osa Espoon kaupungin palveluista tuotetaan muiden kuin kaupungin oman organisaation toimesta. Kaupunki haluaa kehittää palveluiden järjestämistä niin, että palveluiden järjestämisen keskeisinä arviointiperusteina ovat palvelujen laatu ja kokonaistaloudellinen edullisuus. Oman tuotannon ohella palveluiden järjestämisessä voivat tulla kyseeseen ensisijassa ostopalvelu, seutuyhteistyö ja palvelusetelien hyödyntäminen. Ostopalveluiden osalta tulee kehittää yhteistyötä järjestökentän kanssa tarkoitukseenmukaisten kotoutumista edistävien palveluiden suunnittelemisessa. Järjestöt voivat myös tuottaa palveluja, joita kaupunki ostaa. Erityisesti maahanmuuttajien omien järjestöjen kautta voidaan tavoittaa kotoutumisen kannalta vaikeassa asemassa olevia ryhmiä, kuten maahanmuuttajaperheiden kotiäitejä. Maahanmuuttajajärjestöt voivat tarjota tietoa suomalaisen yhteiskunnan toiminnasta ja tukea siten vertaisryhmiensä kotoutumista.

Espoon konserni- ja muiden yhteisöjen ohjausta ja hyvää hallintoa koskevien periaatteiden mukaan konserniyhteisöissä tulee noudattaa kaupungin toimintaperiaatteita mm. henkilöstöpolitiikan ja hankintojen suhteen. Myös muiden yhteisöjen osalta Espoon edustajien tulee pyrkiä siihen, että kaupungin toimintaperiaatteita noudatetaan niiden toiminnassa. Omistajaohjauksessa tulee huomioida myös kaupungin monikulttuurisuuteen liittyvät linjaukset.

Palveluiden saatavuuden, joustavuuden ja kustannustehokkuuden kehittämiseksi Espoo-strategiassa painotetaan sähköisten palveluiden kehittämistä. Sähköisiä palveluja ja erilaisia palvelukanavia kehitettäessä on tärkeää muistaa, että maahanmuuttajataustaisella asiakaskunnalla on keskimääräistä suurempi tarve henkilökohtaiselle ohjaukselle ja neuvonnalle. Maahanmuuttajien ohjaus- ja neuvontapalvelut tukevat muiden erityisesti maahanmuuttajille suunnattujen palveluiden tavoin ulkomailta saapuneita uusia espoolaisia siirtymään kaikille kaupunkilaisille suunnattujen peruspalveluiden piiriin.

Monia maahanmuuttajiin ja maahanmuuttoon liittyviä palveluita tuotetaan ja kehitetään erilaisissa hankkeissa. Koska maahanmuuttajataustaisen väestön kasvua ei voida pitää ohimenevänä ilmiönä, vaan osana metropolialueen kehitystä ja kansainvälistymistä, on hankkeissa hyväksi havaittujen palveluiden ja toimintatapojen vakiinnuttaminen osaksi normaalia palveluiden järjestämistä tärkeää.

Kaupunki kehittää maahanmuuttajien kotoutumiseen liittyvien palveluiden arviointiin liittyviä laatu-, asiakastyytyväisyys- sekä taloudellisuus- ja tuottavuusmittareita ja pyrkii vaikuttamaan kotoutumisen seurannan kehittämiseen yhteistyössä muiden keskeisten toimijoiden kanssa.

Kaupunki tuottaa valtiolle turvapaikanhakijoiden vas-

taanottoon liittyviä palveluita valtion aluehallinnon kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti. Kaupunki turvaa yksin maahan tulleita alaikäisiä turvapaikanhakijoita vastaanottavan Ingaksen ryhmäkodin ja oleskeluluvan saaneista alaikäisistä pakolaisista huolehtivan Kivenlahden perheryhmäkodin toiminnan jatkuvuuden niiden ylläpitäjänä. Kummankin yksikön rahoituksesta vastaa täysimääräisesti valtio.

KAUPUNGIN PALVELUIDEN JÄRJESTÄMISEEN LIITTYVÄT TAVOITTEET:

5. Kaupungin hankintoja tehtäessä huomioidaan maahanmuuttajataustaisen väestön työllisyyteen liittyvät näkökohdat.

Kaupunki ostaa ulkopuolisilta palveluntuottajilta vuosittain tavaroita ja palveluita n. 500-600 miljoonalla eurolla. Kaupunki voi vaikuttaa maahanmuuttajien työllisyyteen ja työmarkkinoiden yhdenvertaisuuteen paitsi työnantajana, myös edellyttämällä palveluiden tuottajilta syrjimättömyyttä ja maahanmuuttajien työllistymisen edistämistä kilpailulain säädännön sallimissa puitteissa. Turvaamalla pienten ja keskisuurten yritysten mahdollisuudet osallistua hankintojen kilpailuttamiseen voidaan tarjota mahdollisuuksia myös monille maahanmuuttajataustaisille yrittäjille.

Seurantamittari: Niiden hankintasopimusten vuosittainen määrä, joihin tietoisesti tehdyillä kirjauksilla edistetään maahanmuuttajien työllistymistä ja yhdenvertaista työelämää.

6. Kaupunki edistää yhteistyötä muiden pääkaupunkiseudun kaupunkien kanssa kotoutumista edistävien palveluiden tuottamisessa ja kehittämisessä.

Palveluita pyritään tuottamaan ja kehittämään yhteistyössä muiden pääkaupunkiseudun kaupunkien kanssa silloin, kun se on tarkoituksenmukaista palvelujen laadun tai kustannustehokkuuden kannalta. Keväällä 2009 käynnissä oli yhteistyötä mm. verkkopalveluiden kehittämiseen, maahanmuuttajien yritysneuvontaan, maahanmuuttajien neuvontapalveluihin ja kaupunkiorganisaatioiden monikulttuurisuuteen liittyvän osaamisen kehittämiseen liittyen.

Seurantamittari: Konkreettisten kotoutumista edistävään palvelutuotantoon tai henkilöstön

osaamisen kehittämiseen liittyvien yhteistyömuotojen ja -hankkeiden määrä.

7. Kaupungin sähköinen tiedotus vastaa aiempaa paremmin muunkielisten kaupunkilaisten tarpeisiin.

Espoon kaupungin omien internet-sivujen selkeyttä, ymmärrettävyyttä ja muunkielistä tarjontaa

kehitetään. Espoo on liittynyt mukaan Infopankki-verkkopalveluun, joka tarjoaa suomalaisen yhteiskunnan toimintaan liittyvää tietoa 15 kielellä.

Seurantamittari: Kaupungin muunkielisten internet-sivujen ja maahanmuuttajasivujen sekä Infopankin Espoo-sivustojen käyttäjämäärät.

Asiakas ja kaupunkilainen

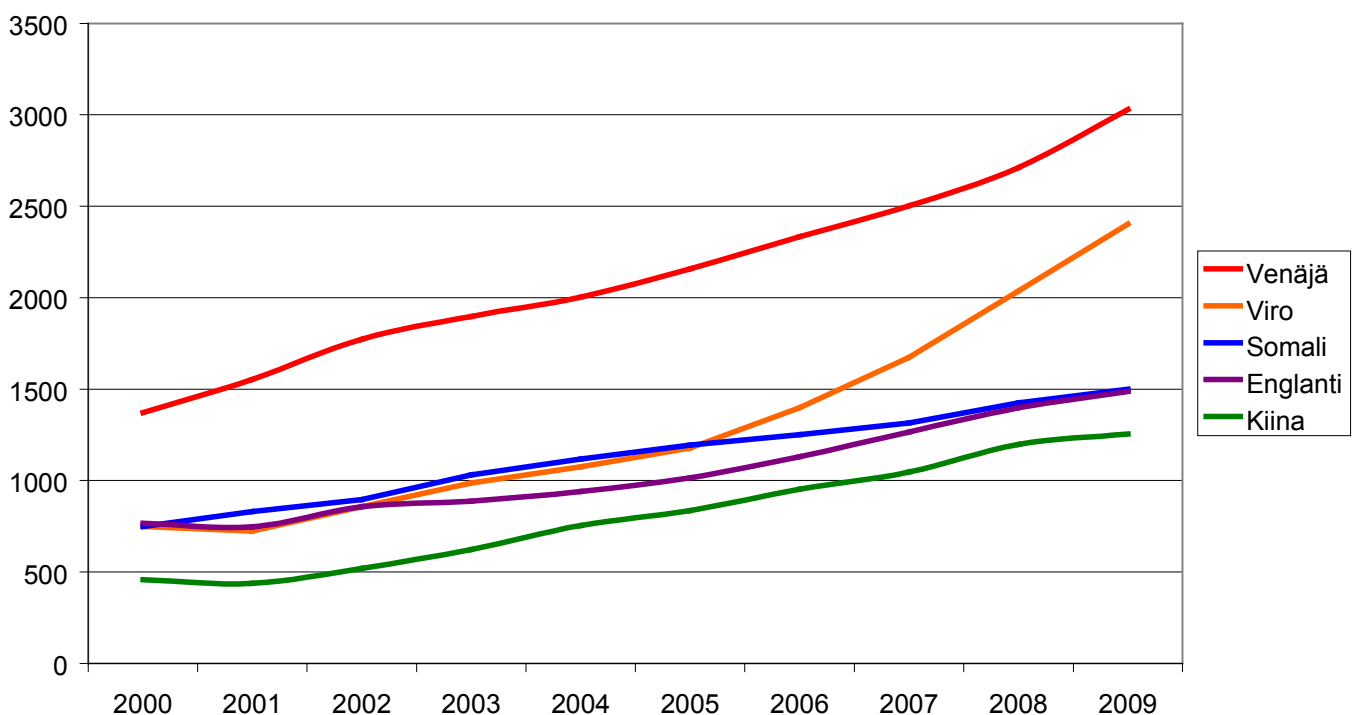
Tämän monikulttuurisuusohjelman osion tavoitteiden taustalla on pyrkimys kaikkien kaupunkilaisten hyvinvoinnin, hyvien etnisten suhteiden sekä yhteisöllisyyden edistämiseen. Kaupunki haluaa kannustaa kaupunkilaisia omatoimisuuteen itsestään, toisistaan ja ympäristöstään huolehtimisessa sekä huolehtia palveluittensa hyvästä laadusta.

Maahanmuuttajataustaisten kaupunkilaisten hyvinvointi liittyy läheisesti heidän sosio-ekonomisen asemansa kohentamiseen, minkä kannalta kaikkein keskeisimpiä asioita ovat työllisyys ja koulutus. Tässä monikulttuurisuusohjelman osiossa on konkreettisia tavoitteita niihin liittyen. Huono-osaisuuden periytyminen maahanmuuttajien lapsille voi johtaa etnisen hierarkian syntymiseen kaupunkilaisten välillä ja johtaa kaupungin tasapainoisen kehityksen vaarantumiseen. Vuonna 2005 hiukan yli 60 % Suomen muunkielisistä lapsista kuului kahdessa alimmassa tulokymmenyksessä oleviin perheisiin. Vaikka maahanmuuttajataustaisten kaupunkilaisten sosio-ekonomisen aseman kohentamiseen liittyviä toimia on vaikea tyypistää yhdeksi konkreettiseksi tavoitteeksi, on kehityksen seuraaminen

tärkeää. Tämän ohjelman tavoitteisiin suoraan liittyvien seurantamittareiden lisäksi ohjelman toteutumisen seurannassa ja raportoinnissa kiinnitetään huomiota maahanmuuttajien huono-osaisuuden kehitykseen. Seurantamittarina käytetään muunkielisten toimeentulotukea saavien osuutta kaikista muunkielisistä kaupunkilaisista.

Maahanmuuttajien palveluista puhuttaessa usein kiinnitetään huomiota erityispalveluihin, jotka on suunnattu vain maahanmuuttajille. Varsinkin kotoutumisen alkuvaiheessa normaalipalveluiden pariin siirtymistä tukevat erityispalvelut, kuten kielikoulutus ja maahanmuuttajille suunnatut neuvontapalvelut, ovatkin tärkeitä. Maahanmuuttajien väestöosuuden kasvaessa julkisten palveluiden suurin haaste on kuitenkin huolehtia peruspalvelujen valmiuksista tuottaa laadukkaita palveluita kaikille kaupunkilaisille. Joissain tilanteissa eri maahanmuuttajaryhmien lähtökohdat oman hyvinvointinsa turvaamisessa voivat olla muuta väestöä heikommalla tasolla, mikä edellyttää positiivista erityiskohdelua kaupunkilaisten yhdenvertaisten mahdollisuuksien turvaamiseksi.

ESPOON PUHUTUIMMAT VIERAAT KIELET VUOSINA 200-2009

Maahanmuuttajien äänestysprosentit ovat huomattavasti valtaväestöä alhaisemmat ja he ovat selvästi aliedustettuina kunnallisten päätöksentekijöiden joukossa. Maahanmuuttajat myös vastaavat muuta väestöä passiivisemmin erityisesti kirjallisiin kyselytutkimuksiin ja palautekyselyihin. Koska maahanmuuttajataustaisten kaupunkilaisten näkemykset eivät välity erilaisten vaikutuskanavien kautta kovin hyvin osaksi päätöksentekoa ja palveluiden kehittämistä, on palveluiden asiakaslähtöisyydestä huolehdittaessa syytä kiinnittää huomiota siihen, miten palveluita koskevat päätökset vaikuttavat heihin. Maahanmuuttajataustaisten asukkaiden vaikutusmahdollisuudet täytyy turvata myös asukastoiminnassa ja asuinalueiden kehittämiseen sekä lähiympäristön viihtyisyyden parantamiseen liittyen.

Joissain palveluissa, kuten päivähoitossa ja kouluissa, ollaan jo hyvin pitkällä muutoksen kohtaamisessa. Muun muassa maahanmuuttajataustaisen väestön ikärakenteen takia maahanmuuttajien väestöosuuden kasvu näkyy eri tavoin eri palveluissa. Vuonna 2008 päivähoitossa ja peruskouluissa noin 8,5 % kaikista lapsista ja nuorista oli muunkielisiä. Vanhustenpalveluissa, jossa asiakaskunnan suuri muutos on vasta edessä, muiden kuin Suomen kansalaisten osuus kaikista asiakkaista samana vuonna oli 2,2 %. Kielelliseen kanssakäymiseen perustuvissa palveluissa, kuten mielenterveyspalveluissa, asiakkaiden erilaiset kieli- ja kulttuuritaustat ovat erityinen haaste asiakkaiden yhdenvertaisen kohtelun kannalta.

Monikulttuurisuusohjelman valmistelutyöpajoissa nousi voimakkaasti esiin huoli maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten hyvinvoinnin puolesta. Asian tärkeyttä korostaa se, että aiempiin valtuustokausiin verrattuna nyt on huomattavia määriä Suomeen maahanmuuttajina saapuneiden espoolaisten lapsia varttumassa nuoriksi ja aikuisiksi. Länsi-Euroopan maissa monet suurimmista kotouttamisen haasteista ovat liittyneet juuri toisen sukupolven maahanmuuttajataustaiseen väestöön. Lasten ja nuorten kotoutumista edistävät tekijät ovat voimakkaasti esillä tämän osion tavoitteissa.

Toinen asia, johon kiinnitettiin ohjelman valmistelutyöpajoissa paljon huomiota, oli maahanmuuttajaperheille tarjottu tuki. Koska maahanmuuttajaperheiltä saattaa puuttua kaikkien perheiden hyvinvoinnin kannalta tärkeät sosiaaliset verkostot, liittyy kysymys perheiden tukemisesta yhteisöllisyyteen. Yhteisöllisyyden tukeminen on hyvä esimerkki tavoitteesta, jonka edistämiseksi kaivataan verkosto- ja työskentelyä yhteistyökumppaneiden kanssa. Kaupunki ei voi yksin ratkaista kaikkia kotoutumiseen liittyviä kysymyksiä. Yhteisöllisyyden ja perheiden tukeminen voi tarkoittaa ohjelman tämän osion kaupungin toimintaan liittyvien tavoitteiden lisäksi esimerkiksi sitä, että Espoon seurakunnat tai espoolaiset järjestöt saattavat yhteen valtaväestöön kuuluvia "kummiperheitä" ja ystäviä kaipaavia maahanmuuttajaperheitä. Myös Suomen Punainen Risti saattaa yhteen maahanmuuttajia ja valtaväestöön kuuluvia kaupunkilaisia.

Maahanmuuttajanaisten asemaan ja kotoutumiseen liittyy monia erityiskysymyksiä. Monet maahanmuuttajanaiset hoitavat lapsiaan kotona ja ovat näin ollen työttömille maahanmuuttajille suunnattujen kotoutumiskoulutusten kohde-

ryhmän ulkopuolella. Eri kulttuurien naisten rooliin ja asemaan liittyvät käsitykset voivat myös vaikuttaa heidän kotoutumisensa edistymiseen. Perheenäitien kohdalla naisten kotoutuminen vaikuttaa voimakkaasti koko perheen kotoutumiseen ja hyvinvointiin. Sukupuolten väliseen tasiarvoon liittyvät näkökohdat tulee huomioida maahanmuuttajien käyttämien palveluiden suunnittelussa. Esimerkiksi avoimen päivähoiton palvelut ovat mahdollistaneet monien maahanmuuttajaperheiden äitien osallistumisen suomen kielen koulutukseen.

Kaupungin kulttuuripalveluilla on tärkeä rooli maahanmuuttajien kotoutumisen tukemisessa ja kulttuurien välisen vuorovaikutuksen edistämässä. Kirjastot, museot, taidekasvatus ja kulttuuritapahtumat tarjoavat elämyksiä kaikille kaupunkilaisille ja voivat tuoda taustaltaan erilaisia kaupunkilaisia yhteen. Esimerkiksi Espoon kaupunginkirjaston monikulttuurisuustyön tavoitteena on tarjota kaikkien kaupungissa asuvien ihmisten käyttöön tieto- ja kulttuurialustoja sekä niihin liittyviä palveluja heidän omalla äidinkiellään. Lisäksi toiminnan avulla pyritään edistämään erilaisten kulttuurien tuntemusta omakohtaisten kulttuurikontaktien kautta. Käytännössä tätä työtä tehdään monin tavoin. Kirjaston kokoelmiin hankitaan erilaisia aineistoja lähes sadalla kielellä.

Espoo on kantanut vastuuta humanitaarisista syistä maahan tulleiden maahanmuuttajien vastaanottamisesta antamalla kuntapaikan vuosittain yhteensä noin sadalle kiintiöpakolaiselle, oleskeluluvan saaneelle turvapaikanhakijalle tai perheenyhdistämisen kautta Suomeen saapuneelle henkilölle. Kuntapaikan saatuaan heistä tulee espoolaisia. Vastaanottopalveluja tuottava Espoon kaupungin maahanmuuttajapalveluiden yksikkö vastaa myös entisen Neuvostoliiton alueelta saapuneiden paluumuuttajien palveluiden järjestämisestä. Käytännöstä pidetään kiinni myös tällä valtuustokaudella. Maahanmuuttajien kotouttamisesta säädetyn lain mukaan valtio korvaa pakolaisten ja paluumuuttajien vastaanotosta aiheutuneet kustannukset kunnalle valtion talousarvion rajoissa.

Espoolaisten turvallisuuteen sekä rasistisen rikollisuuden ehkäisemiseen ja torjuntaan otetaan kantaa kaupungin turvallisuusohjelmassa. Turvallisuusohjelmasta löytyvät myös kaupungin asiaan liittyvät konkreettiset tavoitteet ja niiden seurantamittarit.

KAUPUNGIN ASIAKKAISIIN JA KAUPUNKILAIISIIN LIITTYVÄT TAVOITTEET:

8. Maahanmuuttajaperheet osallistuvat perhevalmennukseen aiempaa aktiivisemmin.

Espoon neuvolat tavoittavat maahanmuuttajataustaiset perheet, mutta osallistuminen synnytykseen ja vanhemmuuteen valmentavaan perhevalmennukseen on vähäistä. Perhevalmennusta voidaan kehittää mm. viemällä perhevalmennusta lähemmäksi maahanmuuttajaperheiden luonnollisia kohtaamispaikkoja yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa ja järjestämällä maahanmuuttajille perhevalmennusryhmiä neuvoloissa. Perheen hyvinvointia edistetään ammatillisen tuen lisäksi keskinäisen vertais-

tuen ja verkostoitumisen avulla.

Seurantamittari: Muunkielisten osuus perhevalmennukseen osallistuvista ensimmäistä lasta odottavista perheistä.

9. Maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten oman äidinkielen osaaminen vahvistuu varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa.

Vahva oman äidinkielen osaaminen tukee käsitteellisen ajattelun kehitystä ja identiteetin rakentumista sekä suomen ja ruotsin kielten oppimista. Tukemalla lasten ja nuorten kaksikielisyyttä kaupunki edistää kansainvälisessä liike-elämässä ja kanssakäymisessä keskeisten kielivariantojen kehittymistä.

Espoon opetustustoimi saa opetuksen järjestämiin valtionapua, joka kattaa valtaosan opetuksen kustannuksista.

Seurantamittari: Niiden muunkielisten lasten ja nuorten osuus, jotka osallistuvat esiopetuksen tai perusopetuksen oman äidinkielen opetukseen.

10. Maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten suomen ja ruotsin kielen osaaminen vahvistuu varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa.

Suomi toisena kielenä -opetuksen ja ruotsi toisena kielenä -opetuksen kautta saatu hyvä kotimaisten kielten taito antaa tasavertaiset mahdollisuudet jatko-opintoihin ja työelämään siirtymistä varten ja ehkäisee syrjäytymistä.

Seurantamittari: Suomi toisena kielenä -opetukseen ja ruotsi toisena kielenä -opetukseen oppilastahoidon käytettyjen resurssien määrä varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa.

11. Maahanmuuttajaperheiden ja koulun välinen yhteistyö paranee.

Perheiden ja koulun välisen yhteistyön onnistuminen tukee lasten koulunkäyntiä ja ehkäisee koulutusjärjestelmään liittyvien väärinkäsitysten syntymistä.

Seurantamittari: Maahanmuuttajaperheiden ja koulun välisen yhteistyön edistämiseksi on laadittu kehittämissuunnitelma ja sen toimeenpanosta on huolehdittu kaikissa kouluissa.

12. Maahanmuuttajataustaiset nuoret siirtyvät toisen asteen opintoihin.

Ilman opiskelupaikkaa jääminen peruskoulun suorittamisen jälkeen kasvattaa dramaattisesti nuorten syrjäytymisen riskiä. Kaupunki haluaa turvata maahanmuuttajataustaisille nuorille muiden nuorten kanssa yhdenvertaiset mahdollisuudet siirtyä peruskoulun jälkeisten opintojen kautta kohti työelämää mm. kehittämällä opinto-ohjausta.

Seurantamittari: Toisen asteen koulutukseen suoraan peruskoulun jälkeen siirtyvien muunkielisten espoolaisten nuorten osuus.

13. Nuorisotoimi tukee maahanmuuttajataustaisten nuorten kotoutumista.

Nuorisotoimi haluaa tavoittaa nuoret heidän taustastaan riippumatta ja edistää luontevaa vuorovaikutusta eri kulttuuritaustoista tulevien nuorten välillä. Työntekijöiden toiminnassa heijastuu rasismin vastainen työote. Toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa huomioidaan yhdenvertaisuuden edistäminen.

Seurantamittari: Nuorisotoimen maahanmuuttajataustaisten asiakkaiden osuus yksilöllisesti ja ryhmätoiminnassa tavoitetuista nuorista verrattuna muunkielisten osuuteen Espoon väestöstä.

14. Maahanmuuttajien neuvontapalveluita kehitetään.

Palveluita kehitetään toimialojen välisenä yhteistyönä ja niiden välisen työnjaon mukaisesti. Palveluiden kehittämisessä huomioidaan metropolialueen kilpailukykystrategian yritysten kansainvälisille avainhenkilöille suunnattuja ohjaus- ja neuvontapalveluita koskevat linjaukset.

Seurantamittari: Maahanmuuttajien neuvontapalveluiden asiakkaiden määrä.

15. Maahanmuuttajille on tarjolla asumisen opastusta ja neuvontaa.

Asumisneuvonnan tavoitteena on opastaa asumiskulttuuriin ja asumiseen liittyvissä kysymyksissä sekä selvittää asukkaiden asumiseen ja vuokramaksuun liittyviä ongelmia. Kaupunki turvaa asumisneuvontatyön jatkuvuuden ja kehittää yhteistyössä eri toimijoiden kanssa maahanmuuttajien asumisen neuvonnan ja opastuksen malleja sekä hyödyntää eri hankkeissa tuotettuja kotoutumisen tukemisen välineitä.

Seurantamittari: Maahanmuuttajille suunnatun asumisneuvonnan vuosittainen määrä.

16. Asuinalueet kehittyvät tasapainoisesti ja asumiseen liittyvää segregatiota ehkäistään.

Asuinalueiden sosioekonomisesti ja etnisesti tasapainoinen kehitys edistää asukkaiden viihtyvyyttä ja maahanmuuttajien kotoutumista. Kaavoituksella, maapolitiikalla, asuntojen suunnittelulla ja rakentamisella sekä eri toimijoiden yhteistyöllä vaikutetaan alueiden monimuotoiseen kehitykseen ja monipuoliseen asuntotarjontaan. Vuokra-asuntojen asukasvalinnoilla ehkäistään osaltaan keskittymien syntymistä.

Seurantamittari: Mittaamisessa hyödynnetään väestötietoja, joissa Espoon alue on jaettu ruutuihin, joiden sivut ovat 250 metrin pituisia. Seuranan kohteena on niiden väestöruutujen muunkielinen väestö, jossa muunkielisiä on vähintään 10 ja heidän osuutensa väestöruudun asukkaista on vähintään 20 %. Mittarilla seurataan ko. ruutujen muunkielisen väestön osuutta kaikista Espoon muunkielisistä.

17. Espoon työväenopisto tarjoaa maahanmuuttajille kotoutumista edistävää koulutusta.

Koulutusta tarjotaan erityisesti työssä oleville maahanmuuttajille, kotiäideille, muunkielisille opiskelijoille, ikääntyneille maahanmuuttajille ja muille valtion kustantaman työvoimapoliittisen kotoutumiskoulutuksen ulkopuolella oleville ryhmille. Maahanmuuttajia kannustetaan osallistumaan myös työväenopiston muuhun koulutukseen ja kulttuuriseen toimintaan. Aikuisten maahanmuuttajataustaisten luku- ja kirjoitustaidottomien kaupunkilaisten määrä ja tilanne selvitetään.

Seurantamittari: Työväenopiston maahanmuuttajien koulutuksen toteutunut tuntimäärä.

18. Maahanmuuttajataustaisen aikuisväestön suomen ja ruotsin kielen osaaminen vahvistuu.

Kielen osaaminen edesauttaa kotoutumista, vähentää syrjäytymistä ja helpottaa työllistymistä. Kielitaito helpottaa yhteiskunnallisten asioiden seuraamista sekä aktiivista osallistumista kotikaupungin toimintaan ja kehittämiseen. Maahanmuuttajien osallistumista työväenopistojen kielikursseille ja

kotoutumiskoulutukseen kannustetaan ja opiskelijarekrytointia kehitetään. Työväenopistojen resurssit turvataan tarpeenmukaisina.

Seurantamittarit: Maahanmuuttajille suunnatun suomen ja ruotsin kielen opetuksen opiskelijakohden käytettyjen resurssien määrä työväenopistoissa ja tämän kieliopetuksen ja kotoutumiskoulutuksen osallistujamäärät työväenopistoissa.

19. Kaupunki tukee maahanmuuttajien kotoutumista ja taustaltaan erilaisten väestöryhmien kohtaamista edistävää järjestöjen ja yhteisöjen toimintaa.

Sekä maahanmuuttajien omilla järjestöillä että muilla kansalaisjärjestöillä ja yhteisöillä, kuten urheilu- ja liikuntaseuroilla sekä kulttuuriyhdistyksillä, on tärkeä rooli maahanmuuttajien kotoutumisen tukemisessa ja hyvien etnisten suhteiden ylläpitämisessä.

Seurantamittari: Niiden kaupungin järjestöille, yhteisöille ja yhdistyksille myöntämien avustusten määrä, joilla edistetään kotoutumista ja hyviä etnisiä suhteita.

Elinvoimainen ja kilpailukykyinen kestävä kehityksen kaupunki

Kaupunki huolehtii elinvoimaisuudestaan luomalla edellytyksiä osaavien ihmisten ja yritysten Espooseen juurtumiselle. Yritysten ulkomaisten avainhenkilöiden, vierailevien tutkijoiden ja muiden kansainvälisten asiantuntijoiden merkitys Espoon kilpailukyvyllä on huomattava. Monikulttuurisuus on maailman kilpailukykyisimpien alueiden menestyksen keskeinen osatekijä. Espoon kansainvälistyminen määrittelee kaupungin kehitystä yhä voimakkaammin. Monikulttuurisuuden hyödyntämisessä kaupungin kilpailukykytekijänä ollaan vasta pääsemässä vauhtiin.

Kaupungin kansainvälisen houkuttelevuuden ja kiinnostavuuden vuoksi yhteistyökumppaneiden kanssa tehtävässä kaupunkimarkkinoinnissa on tärkeää huomioida edellä mainitut kohderyhmät, heidän perheenjäsenensä ja kansainväliset opiskelijat. Tämä kansainvälisten osaajien joukko on huomioitava myös Espooseen asettautumista helpottavien neuvontapalveluiden kehittämisessä.

Maailman taloudessa erityisesti korkeaa osaamista vaativassa liiketoiminnassa tekeminen siirtyy sinne, missä tekijät viihtyvät. Kansainvälisen kilpailukykyä turvataksaan kaupunki kehittää Otaniemi - Keilaniemi - Tapiola - Suurpelto -kokonaisuutta kulttuurin, designin, työn, opiskelun sekä aktiivisen vapaa-ajan monipuolisena keskittymänä sekä puutarhamaisena asuinalueena. Metropolialueen kilpailukykystrategiassa kiinnitetään huomiota seudun kansainväliseen markkinointiin sekä kansainvälisten yritysten ja osaajien alueelle asettautumista edistäviin palveluihin. Espoo osallistuu aktiivisesti strategian toimeenpanoon.

Kaupungin elinvoimaisuuden kannalta on tärkeää huolehtia myös maahanmuuttajataustaisten kaupunkilaisten työllisyyden kehityksestä. Suomen työikäisen väestön pienentyminen suurten ikäluokkien eläkkeelle siirtymisen myötä kasvattaa maahanmuuton merkitystä kaupungin elinvoimaisuuden turvaamisessa. Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen vuonna 2008 tekemän selvityksen mukaan Helsingin maahanmuuttajien työllisyysasteen nouseminen valtaväestön tasolle toisi julkiselle sektorille arviolta 58 miljoonan kustannussäästöt vuodessa. Helsingin kaupungin osuus säästöistä olisi noin 24 miljoonaa euroa. Espoon osalta lukujen voidaan olettaa olevan samansuuntaisia.

Yksi maahanmuuttajien työllisyyteen liittyvä erityiskysymys on kansainvälisten opiskelijoiden ja korkeasti koulutettujen maahanmuuttajien työllistyminen koulutustaan vastaaviin tehtäviin. Suorittavan tason tehtävissä työskentelevien korkeasti koulutettujen maahanmuuttajien mukanaan Espooseen tuoma osaaminen palvelisi kaupungin elinvoimaisuutta ja Espoon elinkeinoelämän kilpailukykyä paremmin, jos he saavat mahdollisuuden hyödyntää

sitä koulutustaan vastaavissa tehtävissä. Tilanne on sama myös Espoossa opiskelevien kansainvälisten opiskelijoiden kohdalla. Esimerkiksi yksistään Teknillisessä korkeakoulussa on opiskellut vuosittain noin 1000 ulkomaista tutkinto-opiskelijaa.

KAUPUNGIN ELINVOIMAISUUTEEN JA KILPAILUKYKYYN LIITTYVÄT TAVOITTEET:

20. Kaupunki edistää maahanmuuttajien työllisyyden kasvua yhteistyössä valtion ja elinkeinoelämän järjestöjen kanssa.

Maahanmuuttajien työllisyyden ja työttömyyden kehitys on yksi keskeisimmistä kotoutumisen onnistumisen mittareista. Vastuu maahanmuuttajien työllisyydenhoidosta kuuluu valtiolle. Kaupunki edistää työllisyyden kasvua yhteistyössä valtion kanssa vuosittain Espoon työ- ja elinkeinotoimiston kanssa solmittavassa yhteistyösopimuksissa ja metropolipolitiikan puitteissa määritellyin keinoin. Valtion kanssa tehtävässä yhteistyössä pyritään toimimaan yhdessä muiden pääkaupunkiseudun kaupunkien kanssa. Kaupunki tekee maahanmuuttajien työllisyyden edistämiseksi yhteistyötä myös Helsingin seudun kauppakamarin ja Espoon Yrittäjien kanssa.

Seurantamittari: Maahanmuuttajien työttömyysaste Espoossa.

21. Kaupunki tukee maahanmuuttajien yrittäjyyttä.

Maahanmuuttajataustainen väestö on tutkimusten mukaan muuta väestöä kiinnostuneempi yrittäjyydestä. Maahanmuuttajataustaiset yrittäjät tarvitsevat yrittäjiksi ryhtyessään tietoa Suomen lainsäädännöstä, rahoitusmahdollisuuksista ja lupakäytännöistä. Maahanmuuttajien yrityspalveluita kehitetään yhteistyössä muiden pääkaupunkiseudun kaupunkien kanssa.

Seurantamittarit: Muunkielisten asiakkaiden vuotuinen määrä Espoon Seudun Uusyrityskeskussa.

22. Espoo on kansainvälisten opiskelijoiden kannalta houkutteleva ja viihtyisä opiskeluympäristö.

Kaupunki huolehtii opiskeluympäristön kehittymisen edellytyksistä kampusalueiden ja opiskelijasuuntojen kaavoitukseen, oppilaitosten kanssa tehtäviin sopimuksiin ja oppilaitosten omistaja-

ohjaukseen liittyvin keinoin.

Seurantamittari: Aalto-yliopiston, Laurean, Metropolian ja Omnian ulkomaalaisten tutkinto-opiskelijoiden määrä Espoossa sijaitsevista toimipisteistä.

- 23. Kansainvälisten osaajien ja heidän perheenjäsentensä juurtumista Espooseen tuetaan edistämällä sosiaalisen verkostoitumisen mahdollisuuksia.**

Kaupunki tukee sosiaalista verkostoitumista edistävien palveluiden kehittymistä yhteistyössä järjestöjen, korkeakoulujen ja muiden sidosryhmien kanssa ja nostamalla ne näkyvästi esiin neuvontapalveluiden yhteydessä.

Seurantamittari: Keskeisten espoolaisia kansainvälisiä osaajia ja opiskelijoita palvelevien sosiaalisten verkostojen jäsenmäärä.

Espoon kaupungin monikulttuurisuus-ohjelman 2009-2012 tavoitteet ja seurantamittarit

Tavoitteet:

1. Maahanmuuttajataustaisten henkilöiden osuus henkilöstöstä lähenee maahanmuuttajaväestön osuutta espoolaisista.
2. Kaupungin monikulttuuristen työyhteisöjen määrä kasvaa.
3. Myös esimies- ja asiantuntijatehtävissä työskentelee maahanmuuttajataustaisia henkilöitä.
4. Kaupungin organisaatiossa ei esiinny etnistä syrjintää.
5. Kaupungin hankintoja tehtäessä huomioidaan maahanmuuttajataustaisen väestön työllisyyteen liittyvät näkökohdat.
6. Kaupunki edistää yhteistyötä muiden pääkaupunkiseudun kaupunkien kanssa kotoutumista edistävien palveluiden tuottamisessa ja kehittämisessä.
7. Kaupungin sähköinen tiedotus vastaa aiempaa paremmin muunkielisten kaupunkilaisten tarpeisiin.
8. Maahanmuuttajaperheet osallistuvat perhevalmennukseen aiempaa aktiivisemmin.
9. Maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten oman äidinkielen osaaminen vahvistuu varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa.
10. Maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten suomen ja ruotsin kielen osaaminen vahvistuu varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa.
11. Maahanmuuttajaperheiden ja koulun välinen yhteistyö paranee.
12. Maahanmuuttajataustaiset nuoret siirtyvät toisen asteen opintoihin.
13. Nuorisotoimi tukee maahanmuuttajataustaisten nuorten kotoutumista.

Seurantamittarit:

- Muunkielisen henkilöstön osuus kaupungin työntekijöistä suhteessa muunkielisten kaupunkilaisten väestöosuuden kehitykseen.
- Niiden työyhteisöjen osuus, joissa työskentelee ainakin yksi muunkielinen työntekijä.
- Esimies- ja asiantuntijatehtävissä työskentelevien muunkielisten määrä.
- Kunta 10-tutkimuksessa esiin tulleiden, etnistä syrjintää kokeneiden työntekijöiden osuus kaupungin henkilöstöstä.
- Niiden hankintasopimusten vuosittainen määrä, joihin tietoisesti tehdyillä kirjauksilla edistetään maahanmuuttajien työllistymistä ja yhdenvertaista työelämää.
- Konkreettisten kotoutumista edistävään palvelutuotantoon tai henkilöstön osaamisen kehittämiseen liittyvien yhteistyömuotojen ja -hankkeiden määrä.
- Kaupungin muunkielisten internet-sivujen ja maahanmuuttajasivujen sekä Infopankin Espoo-sivustojen käyttäjämäärät.
- Muunkielisten osuus perhevalmennukseen osallistuvista ensimmäistä lasta odottavista perheistä.
- Niiden muunkielisten lasten ja nuorten osuus, jotka osallistuvat esiopetuksen tai perusopetuksen oman äidinkielen opetukseen.
- Suomi toisena kielenä -opetukseen ja ruotsi toisena kielenä -opetukseen oppilasta kohden käytettyjen resurssien määrä varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa.
- Maahanmuuttajaperheiden ja koulun välisen yhteistyön edistämiseksi on laadittu kehittämissuunnitelma ja sen toimeenpanosta on huolehdittu kaikissa kouluissa.
- Toisen asteen koulutukseen suoraan peruskoulun jälkeen siirtyvien muunkielisten espoolaisten nuorten osuus.
- Nuorisotoimen maahanmuuttajataustaisten asiakkaiden osuus yksilöllisesti ja ryhmätoiminnassa tavoitetuista nuorista verrattuna muunkielisten osuuteen Espoon väestöstä.

14. Maahanmuuttajien neuvontapalveluita kehitetään.	Maahanmuuttajien neuvontapalveluiden asiakkaiden määrä.
15. Maahanmuuttajille on tarjolla asumisen opastusta ja neuvontaa.	Maahanmuuttajille suunnatun asumisneuvonnan vuosittainen määrä.
16. Asuinalueet kehittyvät tasapainoisesti ja asumiseen liittyvää segregatiota ehkäistään.	Mittaamisessa hyödynnetään väestötietoja, joissa Espoon alue on jaettu ruutuihin, joiden sivut ovat 250 metrin pituisia. Seurannan kohteena on niiden väestöruutujen muunkielinen väestö, jossa muunkielisiä on vähintään 10 ja heidän osuutensa väestöruudun asukkaista on vähintään 20 %. Mittarilla seurataan ko. ruutujen muunkielisen väestön osuutta kaikista Espoon muunkielisistä.
17. Espoon työväenopisto tarjoaa maahanmuuttajille kotoutumista edistävää koulutusta.	Työväenopiston maahanmuuttajakoulutuksen toteutunut tuntimäärä.
18. Maahanmuuttajataustaisen aikuisväestön suomen ja ruotsin kielen osaaminen vahvistuu.	Maahanmuuttajille suunnatun suomen ja ruotsin kielen opetukseen opiskelijaa kohden käytettyjen resurssien määrä työväenopistoissa ja tämän kieliopetuksen ja kotoutumiskoulutuksen osallistujamäärät työväenopistoissa.
19. Kaupunki tukee maahanmuuttajien kotoutumista ja taustaltaan erilaisten väestöryhmien kohtaamista edistävää järjestöjen ja yhteisöjen toimintaa.	Niiden kaupungin järjestöille, yhteisöille ja yhdistyksille myöntämien avustusten määrä, joilla edistetään kotoutumista ja hyviä etnisiä suhteita.
20. Kaupunki edistää maahanmuuttajien työllisyyden kasvua yhteistyössä valtion ja elinkeinoelämän järjestöjen kanssa.	Maahanmuuttajien työttömyysaste Espoossa.
21. Kaupunki tukee maahanmuuttajien yrittäjyyttä.	Muunkielisten asiakkaiden vuotuinen määrä Espoon Seudun Uusyrityskeskuksessa.
22. Espoo on kansainvälisten opiskelijoiden kannalta houkutteleva ja viihtyisä opiskeluympäristö.	Aalto-yliopiston, Laurean, Metropolian ja Omnian ulkomaa-laisten tutkinto-opiskelijoiden määrä Espoossa sijaitsevilla toimipisteillä.
23. Kansainvälisten osaajien ja heidän perheenjäsentensä juurtumista Espooseen tuetaan edistämällä sosiaalisen verkostoitumisen mahdollisuuksia.	Keskeisten espoolaisia kansainvälisiä osaajia ja opiskelijoita palvelevien sosiaalisten verkostojen jäsenmäärä.

Käsitteiden määrittelyt

Humanitaarinen maahanmuuttaja:

Kiintiöpakolainen tai henkilö, joka on saanut oleskeluluvan Suomeen turvapaikkaprosessin kautta. Myös edellä mainittujen ryhmien perheenjäsenet, joille on myönnetty perheenyhdistämisen kautta oleskelulupa, kuuluvat ryhmään.

Kiintiöpakolainen:

Henkilö, jolle UNHCR on myöntänyt pakolaisaseman ja jolle on myönnetty maahantulolupa valtion budjetissa vahvistetun pakolaiskiintiön puitteissa.

Kotoutuminen:

Maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annetun lain mukaan kotoutuminen tarkoittaa maahanmuuttajan yksilöllistä kehitystä tavoitteena osallistua työelämään ja yhteiskunnan toimintaan samalla omaa kieltään ja kulttuuriaan säilyttäen.

Kotouttaminen:

Maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annetun lain mukaan kotouttaminen tarkoittaa viranomaisten järjestämiä kotoutumista edistäviä ja tukevia toimenpiteitä, voimavaroja ja palveluja sekä maahanmuuttajien tarpeiden huomioon ottamista muita yhteiskunnan palveluja ja toimenpiteitä suunniteltaessa ja järjestettäessä.

Maahanmuuttaja:

Maasta toiseen muuttava henkilö. Yleiskäsite, joka koskee kaikkia eri perustein muuttavia henkilöitä.

Maahanmuuttajataustainen:

Maahanmuuttajataustaisella tarkoitetaan tässä ohjelmassa henkilöä, joka on syntynyt ulkomailla tai jonka vanhemmat ovat syntyneet ulkomailla.

Monikulttuurisuus:

Eri kulttuurisia ja kielellisiä taustoja edustavien ryhmien tasa-arvoinen rinnakkaiselo.

Muunkielinen:

Henkilö, joka puhuu äidinkielenään jotain muuta kuin suomea, ruotsia tai saamen kieltä.

Paluumuuttaja:

Tässä ohjelmassa paluumuuttajalla tarkoitetaan entisen Neuvostoliiton alueelta peräisin olevia henkilöitä, kuten inkerinsuomalaisia, joilla on suomalainen syntyperä.

Pakolainen:

Ulkomaalainen, jolla on perusteltua aihetta pelätä joutuvansa vainotuksi rodun, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen vuoksi. Pakolaisaseman saa henkilö, jolle jokin valtio antaa turvapaikan tai jonka UNHCR toteaa olevan pakolainen.

Positiivinen erityiskohtelu:

Yhdenvertaisuuslain mukaan positiivisella erityiskohtelulla tarkoitetaan erityistoimenpiteitä, joiden tavoitteena on tosiasiallisen yhdenvertaisuuden saavuttaminen syrjinnästä johtuvien haittojen ehkäisemiseksi tai lievittämiseksi.

Toisen sukupolven maahanmuuttaja:

Suomessa syntynyt maahanmuuttajien lapsi.

Turvapaikanhakija:

Henkilö joka pyytää suojaa ja oleskeluoikeutta vieraasta maasta. Saa pakolaisaseman, jos hänelle myönnetään turvapaikka. Turvapaikanhakija ei siis vielä ole pakolainen. Turvapaikkamenettelyn yhteydessä tutkitaan ja ratkaistaan myös, voiko oleskeluluvan saada jollain muulla perusteella